

Asia: VN/1514/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiakaupungit ry on perehtynyt ministeriön esitysluonnoksen keskeisiin kohtiin ja kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta. Kokonaisuutena älyverkkotyöryhmän työn pohjalta syntynyt esitys kiinnittää Energiakaupunkien näkökulmasta huomiota oikeisiin asioihin.

Eryistä kiitosta haluamme antaa yhteislaskutuksen mahdollistamisesta. määräaikaisten sähkösopimusten voimaantuloajan rajaamista kolmeen kuukauteen sopimuksen solmimisesta ja liittymisjohdon määritelmän täsmentämistä. Molemmat uudistukset parantavat sähkömarkkinoiden toimintaa sekä kuluttajien että toiminnanharjoittajien etua vastaavalla tavalla.

Useissa esityksissä on hyvä tavoite, mutta muutoksen vaikuttavuus siihen nähden on kyseenalainen ja lisää lähinnä yhtiöiden hallinnollisia velvoitteita tuomatta merkittävää muutosta nykytilaan. Markkinapohjaista kuormanohjausta koskevassa esityksessä ongelmana on lisäksi se, että kuormanohjaukseen on valittu vanhentunut teknologia kuluttajien toteuttaessa kuormanohjaustaan käytännössä muilla ratkaisuilla.

Lopullinen hallituksen esitys on kuitenkin Energiakaupungit ry:n näkemyksen mukaan korjattavissa muotoon, joka vahvistaa luottamusta ja läpinäkyvyyttä sähkömarkkinoilla ja toteuttaa RED II ja RED III implementaatiovelvoitteet lisäämättä tarpeettomasti energiayhtiöiden hallinnollista taakkaa.

Energiakaupunkien huomioidut esityksen pääkohtiin

Yhteislaskutus

Energiakaupungit ry suhtautuu myönteisesti yhteislaskutuksen mahdollistamiseen. Asiakaspalautteen perusteella erillisten siirto- ja kulutuslaskujen malli koetaan hankalana. Sähköasiakkaan kannalta esitys on puhtaasti positiivinen. Energiakaupungit esittävät kuitenkin varauksen siltä osin, että sähkönsiirtoyhtiötä on suojattava läpilaskuttajana toimivan sähkönmyyjäyrityksen toiminnasta seuraavalta luottotappiolta siinä tapauksessa, että verkko-operaattorin osuuden tilitys viivästyy.

Jakelumaksurakenteiden yhtenäistäminen

Jakelumaksurakenteiden yhtenäistäminen ja tehopohjaisen hinnoittelun edistäminen yhtenäistäminen voi selkeyttää hinnoittelua kuluttajille. Hanke vaatisi kuitenkin merkittäviä investointeja pääasiallisesti varsin uusiin mittaus- ja laskutusjärjestelmiin. Kokonaisuuteen nähden tästä säättäminen lainsäädännössä lisää byrokratiaa ja viranomaisten hallinnollista taakkaa. On syytä harkita, onko asiasta tarpeen säätää laissa.

Tariffien harmonisointi saattaa asettaa verkkoyhtiöille haasteita suhteessa Energiaviraston valvomaan korotuskattoon. Tyyppikäyttäjiin perustuvassa korotuskattovalvonnassa tyyppikäyttäjän vuosittainen hinnankorotus ei saa ylittää 8% tasoa. Harmonisointi voi kestää pitkään ja tulla hyvin kalliiksi, jos verkkoyhtiöt eivät voi uudistaa hinnoitteluaan kerralla.

Tehopohjainen hinnoittelu lisää potentiaalisesti sähköverkossa kulutuksen volatilitteettia ja tarvetta suuremman maksimitehon siirtämiselle jakeluverkossa. Suuren kulutusvaihtelun vaatimat lisäinvestoinnit jakeluverkkokapasiteettiin näkyvät siirtohinnoittelussa. Siirtomaksujen korotukset voivat syödä useilta kuluttajilta koko kulutuksen säättämällä saatavissa olevan säästöpotentiaalin.

Markkinapohjainen kuormanohjaus

Energiakaupungit ry katsoo, että markkinapohjaisen kuormanohjauksen edistäminen on lähtökohtaisesti kannatettava uudistus. Sähkömittarin kautta toteutettava kuormanohjaus on kuitenkin vanhanaikainen tekniikka. Kuluttajat toteuttavat jo nyt kuormanohjausta muilla teknologisilla ratkaisuilla, eikä sähkömittarin kautta tehtävä ohjaus todennäköisesti saa suosiota, ellei kuluttajia siihen lainsäätäjän toimesta pakoteta.

Energiakaupungit ry pitää sähköverkkojen kapasiteetin kannalta parempana tapana verkkoyhtiöiden toteuttamaa joustoa. Voimakkaasti vaihteleva sähkön kysyntä asettaa haasteita jakeluverkon tasapainolle ja kapasiteetille.

Uuden sähkönmyyntisopimuksen voimaantuloajan rajoittaminen

Uuden sähkönmyyntisopimuksen voimaantuloajan rajoittaminen kolmeen kuukauteen sopimuksen solmimisesta on Energiakaupunkien mielestä erinomainen uudistus. Rajaus selkeyttäisi markkinoilla toimintaa myyjän kannalta ja voi edistää markkinoiden dynaamisuuden kehitystä. Rajaus vähentää riskiä sille, että kuluttaja tekee sopimuksen, jonka hinnoittelu eroaa jyrkästi markkinahinnoittelusta sopimuksen voimaantulohetkellä.

Energiakaupungit katsoo kuluttajansuojan parantamisen vahvistavan luottamusta sähkömarkkinoihin ja sähkön vähittäismyyjien toiminnan läpinäkyvyyteen.

Määräaikaisen sähkönmyynti- tai aggregointisopimuksen irtisanomisesta perittävät maksut

Esitysluonnoksessa määräaikaisen sopimuksen irtisanomisesta perittävien maksujen tulisi perustua myyjälle tai aggregaattorille aiheutuviin suoriin taloudellisiin tappioihin ja niiden suuruus ilmoittaa etukäteen asiakkaalle. Energiakaupungit ry katsoo, että yksittäistä kuluttajaa koskevan suoran taloudellisen tappion laskeminen ennakolta on haastavaa. Lähtökohtana tulisi olla solmitun sopimuksen määräaikaisuuden kunnioittaminen. Sähkön myyjät ostavat määräaikaisia sopimuksia käyttävien asiakkaiden tarvitsemaa sähköä etukäteen solmituilla toimitussopimuksilla. Tappion määrä on riippuvainen yleisestä markkinatilanteesta irtisanomishetkellä, sähkön hintatasosta ja sen vaihtelusta irtisanottavan sopimuksen voimassaoloaikana ja siitä, kuinka moni asiakas irtisanoo sopimuksensa samanaikaisesti.

Lakimuutoksen yhteydessä olisi aiheellista puuttua myös valemuuttoon, joka on yleistynyt tapana pyrkiä eroon määräaikaisesta sähkötoimitussopimuksesta. Valemuutossa liittymänhaltija siirtää osoitteensa muodollisesti pois kiinteistöstä, johon sopimus on tehty, irtisanoo sähkösopimuksen muuton perusteella ja jatkaa käytännössä asumistaan kiinteistössä.

Sopimusehdoissa ilmoitettava kustannus on tämän takia ilmoitettava suhteellisen korkeana, mikä vähentää määräaikaisten sähkönmyynti- ja

aggregointisopimusten suosiota. Mikäli kustannusten osoittamisen todistustaakka osoittautuu liian raskaaksi tai Energiaviraston hyväksymä korvaustaso liian alhaiseksi, se saattaa nostaa tarjottuja kiinteitä hintoja, jotta sähkön myyjät voivat välttää sopimusten irtisanomisesta seuraavaa tappioriskiä. Toinen vaihtoehto on kiinteähintaisten määräaikaisten sopimusten tarjonnan väheneminen.

Energiakaupungit ry katsoo, että muutos on tarpeeton ja murentaa määräaikaisen sähköntuotantomuutoksen perusajatusta. Kuluttaja voi valita omia tarpeitaan vastaavan sähköntuotantomuutoksen useita erilaisia hinnoittelutapoja noudattavien sopimusten joukosta. Määräaikaisen sopimuksen kohdalla se perustuu kiinteään hintaan pitkän sopimusjakson aikana.

Liittymisjohdon määritelmän täsmentäminen

Esitysluonnoksessa ehdotetaan sähkömarkkinalakia tarkennettavaksi siten, että voimalaitokset ja niiden yhteydessä olevat energiavarastot voidaan liittää sähköverkkoon yhteisellä liittymisjohdolla. Energiakaupungit ry kannattaa lain tarkentamista ehdotetulla tavalla. Selkeä liittymisjohdon määritelmä helpottaa toimintaa ja vähentää epäselvyyksiä, mikä on hyödyllistä sekä energiayhtiöille että asiakkaille.

Energiakaupungit ry pitää olennaisena, että lakimuutos mahdollistaa myös useamman voimalaitoksen ja energiavaraston muodostaman kokonaisuuden liittämisen sähköverkkoon ilman, että tämä kokonaisuus muodostaa sähkömarkkinalaissa tarkoitettua sähköverkkoa. Lakimuutos varmistaa, ettei voimalaitoksista ja energiavarastoista koostuvan kokonaisuuden operointi vaadi luvanvaraista sähköverkkotoimintaa.

Lakimuutos selkeyttää liittymisjohtojen käyttöä, mikä helpottaa energiayhtiöiden toimintaa hybridiliittymien kanssa.

Korvaus verkkoon syötetyistä uusiutuvista energialähteistä tuotetusta sähköstä

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että sähkön kuluttajille, jotka tuottavat uusiutuvaa energiaa itse tai aggregaattoreiden kautta tulisi oikeus saada korvaus verkkoon syöttämästään uusiutuvasta sähköstä riippumatta sähkön kysynnästä tuotantohetkellä. Tämä on linjassa EU:n RED II -direktiivin 21. artiklan 2 kohdassa esitetyn, jäsenvaltioita direktiivin kansallisen implementaation yhteydessä velvoittavan korvausoikeuden varmistamisen kanssa.

Ratkaisu ei kuitenkaan ole ongelmaton. Energiakaupungit ry katsoo, että sähkömarkkina toimii tällä hetkellä tasapuolisesti uusiutuvan energian tuottajia kohtaan. Sähkömarkkinoiden hinnanmuodostus on tehokasta ja vastaa sähkön kysyntää kullakin hetkellä. Sähköntuottajat ostavat markkinoilta tarvitsemansa sähkön, eikä tällaista erillistä mekanismia tarvita. Velvoite ostaa pientuottajien tuottama sähkö voi tuottaa markkinahäiriön, joka heikentää suurien uusiutuvan energian tuottajien kannattavuutta.

Energiakaupungit suhtautuu kuitenkin myönteisesti siihen, että ostotarjoukset ilmoitetaan vertailuvälineen kautta. Tämä menettely lisää läpinäkyvyyttä. Loppuasiakkaille tarjotun ostohinnan on markkinahäiriöiden torjumiseksi oltava lähtökohtaisesti sama, kuin sähkön pörssihinta ostohetkellä on.

Liittämisvelvollisuus

24 kuukauden sääntöön ja rajataan velvoite koskemaan vain energiatehokkuusdirektiivin mukaisen tehokkaan yhteistuotannon liittämistä. Tavoitteena on RED II ja RED III -direktiivien mukainen sähköliittymien sähköverkkoon liittämiseen kuluvan ajan lyhentäminen. Eurooppalaisessa mittakaavassa selkeytetty liittämisvelvollisuus on positiivinen asia. Se voi nopeuttaa liittämisaikoja. Veloitteet julkaista kapasiteettitiedot ja

liittymispyyntöjen tila lisäävät avoimuutta.

Energiakaupungit ry suhtautuu kuitenkin kriittisesti täsmennysten tarpeeseen Suomen kontekstissa. Liittämisprosessi toimii Suomessa tehokkaasti, eikä yhdenkään markkinatoimijan intressinä ole jarruttaa liittämisiä. Liittämisiä hidastaa Suomessa tällä hetkellä ennen kaikkea joillain alueilla ilmenevä tarve verkon vahvistamiseen. Verkon vahvistamiseen liittyvät luvitusprosessit ovat pitkiä ja urakoitsijoiden toimitusajat venyneet pitkiksi etenkin viime vuosina.

Verkkoyhtiö ei voi vaikuttaa näihin omilla toimillaan.

Säätelymuutoksesta seuraavat veloitteet kuitenkin lisäävät verkkoyhtiöiden hallinnollista taakkaa. Jatkovalmistelussa on varmistettava, ettei tarpeetonta raportointivelvollisuutta synny toimijoille, joiden osalta toiminnassa ei tälläkään hetkellä ole ongelmia.

Direktiivi mahdollistaa kansallisen säädöksen siitä, ettei veloitteita sovelleta alle 100 000 verkkoliittymäasiakkaan integroituneisiin sähköalan yrityksiin. Suomessa vain harvoilla jakeluverkonhaltijoilla on yli 100 000 asiakasta. Energiakaupunkien kanta on, ettei jakeluverkkoyhtiöiden asettaminen eriarvoiseen asemaan näissä olosuhteissa ole perusteltua, integroitumisasteesta riippumatta.

Valitusten käsittely

Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäystä sähkömarkkinalakiin, jolla täsmennetään energiayhtiöiden velvoitteisiin koskien valitusten käsittelyprosesseja, edellyttäen niiden olevan yksinkertaisia, oikeudenmukaisia ja ripeitä. Velvoite koskee erityisesti sähkön vähittäismyyjiä, aggregaattoreita ja jakeluverkonhaltijoita.

Energiakaupungit ry katsoo, että valitusten ripeä käsittely ja hyvä palvelutaso vahvistavat asiakastyytyväisyyttä ja lisäävät luottamusta sähkömarkkinoihin. Lakisääteisten velvoitteiden lisääminen kuitenkin lisää sähkömarkkinoilla asiakkaita palvelevien yritysten hallinnollista taakkaa.

Lakimuutoksella ei todennäköisesti ole konkreettisia vaikutuksia valitusten käsittelyyn tai asiakastyytyväisyyteen Energiakaupunkien jäsenyhtiöissä. Markkinoilta tuleva kilpailu ja kuluttajansuojaa koskevat veloitteet ja suositukset johtavat siihen, että kannattava liiketoiminta on mahdollista vain asiakasta kunnioittavassa ja tämän edun mukaisessa sähköverkko- ja sähkön vähittäismyyntitoiminnassa.

Kinnunen Eetu
Energiakaupungit ry - Edunvalvontapäällikkö